

9. Пушкар М. С., Чумаченко М. Г. Ідеальна система обліку: концепція, архітектура, інформація: Монографія / М. С. Пушкар, М. Г. Чумаченко. – Тернопіль: Карт-бланш, 2011. – 336с.
10. Сопко В. В., Сопко О. В. Бухгалтерський облік: Основи теорії та концептуальні засади побудови: Навч.-метод. посібн. / В. В. Сопко, О. В. Сопко. – К: Товариство «Знання» України, 2002. – 231с.
11. Сльозко Т. М. Види обліку: новітня інтерпретація / Т. М. Сльозко // Фінанси України. – 2007. – №1. – 118 с.
12. Сопко В. В. Бухгалтерський облік: Навч. посібн. / В. В. Сопко. – К: КНЕУ, 1999. – 500 с.
13. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджене наказом МФУ від 24.05.1995. – № 88.

УДК 336.221:336.71

Лемішовська О. С.

Національний університет «Львівська політехніка»

КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ БАЗИС ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ У ФІНАНСОВОМУ УПРАВЛІННІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

У статті розкрито концептуальні основи формування податкової політики банківських установ, виділено її принципи та функції в системі фінансового управління.

Ключові слова: податкова політика, організація процесу оподаткування, фінансове управління, банки.

Lemishovska O.

CONCEPTUAL BASIS OF TAX POLICY IN FINANCIAL MANAGEMENT OF BANKING INSTITUTIONS

The article explores the conceptual basis for the formation of tax policy banks, with its principles and functions in the system of financial management.

Key words: tax policy, the organization of the process of taxation, financial management, banking.

Лемишовская А. С.

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЙ БАЗИС НАЛОГОВОЙ ПОЛИТИКИ В ФИНАНСОВОМ УПРАВЛЕНИИ БАНКОВСКИХ УЧРЕЖДЕНИЙ

В статье раскрыты концептуальные основы формирования налоговой политики банковских учреждений, выделены ее принципы и функции в системе финансового управления.

Лемішовська О. С.

Ключевые слова: налоговая политика, организация процесса налогообложения, финансовое управление, банки.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Донедавна наукові дослідження стосовно податкової політики були спрямовані на з'ясування і наукове обґрунтування доцільності і важливості фіскального інструментарію держави, з метою наповнення бюджету. На сучасному етапі акценти досліджень дещо змінилися, і актуальними стали питання, пов'язані з розробленням дієвих механізмів управління процесами оподаткування економічних суб'єктів.

Результати досліджень свідчать про те, що формування податкової політики, як проблеми, становить сукупність концептуальних теоретичних і прикладних питань, що стосуються її структури, функцій, принципів, організації, методики та системного забезпечення, що є досліджені в економічній літературі не в повному обсязі. Вирішенням даної проблеми в першу чергу має стати послідовна реалізація концепції податкової політики, яка повинна включати базові засади її формування.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Проблеми пов'язані з формуванням податкової політики на рівні економічних суб'єктів досліджували вітчизняні та зарубіжні науковці: І. О. Бланк, В. В. Буряковський, В. А. Горб, В. П. Завгородній, Л. М. Єріс, А. В. Єлісеєв, Ю. Б. Іванов, В. В. Карпова, К. Ф. Ковальчук, Я. В. Литвиненко, І. В. Мамонова, Т. М. Чернякова. Оціночно-аналітичний інструментарій та практична дієвість в забезпеченні формування податкової політики висвітлені в наукових працях: Н. Г. Євченко, А. І. Крисоватого, О. В. Лускатової, А. Я. Кізіми, Н. В. Михасьової, І. В. Сала, Л. О. Сухаревої, О. М. Тищенко.

Незважаючи на значну кількість наукових розробок в зазначеній сфері, ця проблематика розглядається фрагментарно, подальшого дослідження вимагає ряд питань, пов'язаних, зокрема, із забезпеченням термінологічної узгодженості, формалізацією

концептуальних засад податкової політики у системі фінансового управління.

Цілі статті: встановлення концептуальних основ формування податкової політики банків в системі фінансового управління.

Викладення основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Оскільки, в існуючій системі фінансового управління відсутні концептуальні засади формування податкової політики банків, для їх визначення вважаємо за доцільне звернутися до основних положень формулювання даних категорійних понять, та пояснити їх сутність в контексті фінансового управління.

Узагальнення й систематизація різнобічних визначень «податкової політики» та аналіз самостійних категорій її складових, дають змогу виділити такі основні її ознаки: наявність цілей та завдань, адаптація до зовнішнього середовища і функціонування в умовах чинного податкового законодавства; наявність захисту існуючих відносин від намагань їх змін, або сприяння останнім, якщо це диктується державною політикою; охоплення стратегічних питань управління оподаткуванням; підпорядкованість цілям та завданням фінансової політики; розподіл обов'язків та повноважень стосовно оподаткування за умови їх погодження; визначення спільних та обов'язкових правил та процедур при організації процесу оподаткування; наявність форм та методів, за допомогою яких здійснюється її реалізація [1].

Враховуючи визначені ознаки при трактуванні терміна «податкова політика», пропонуємо його визначення в системі фінансового управління з врахуванням: підпорядкованості його цілям та завданням, адаптацією до структури та напрямків фінансової політики, використанням фінансового механізму.

Податкова політика банківської установи – це модель поведінки в сфері податкових відносин, обумовлена її цілями та завданнями. Вона зводиться до сукупності форм та методів відносин, що пов'язані з оподаткуванням, які визначають їх ефективність в системі фінансового управління.

Політика як сукупність цілей та завдань, що реалізується у фінансовому управлінні є присутня у суб'єкта, параметри діяльності якого можуть бути зміненими за допомогою цілеспрямованого впливу на об'єкт [2]. Як наслідок цього, політика визначається не тільки

об'єктом, на який направлена політична дія, але й суб'єктом. На основі цього об'єктом податкової політики можна визначити відносини, які виникають у процесі організації оподаткування – сукупність їх форм та методів. Відповідно суб'єкти – управлінський персонал, який визначає та впливає на дані відносини.

І об'єкт і суб'єкт податкової політики формуються в процесі діяльності і є взаємопов'язаними. Отже, процес податкової політики можливий лише за наявності такої взаємодії, у якій суб'єкт є носієм діяльності, а об'єкт – предметом, на який вона спрямована [3]. Виходячи з цього – предметом податкової політики є організація відносин, які виникають у процесі оподаткування.

Метою податкової політики банків на думку С. К. Реверчука є зниження ризиків у сфері оподаткування для збереження їх фінансової стійкості та стабільності [4]. Погоджуючись з даним визначенням та враховуючи необхідність мінімізації негативного впливу оподаткування, основною метою податкової політики на нашу думку є створення комплексної системи управління процесом оподаткування, що повинна забезпечити оптимальний рівень податкового навантаження в контексті стратегічних цілей розвитку банку.

Основою формування податкової політики банківських установ є визначення її цілей, та вибір пріоритетних. Формулювання, вибір і взаємоузгодженість цілей складають багатогранний процес координації і досягнення балансу між інтересами і можливостями. На нашу думку, для визначення і вибору цілей податкової політики необхідно визначити основні цілі, які є загальні (пов'язують всю систему фінансової політики банків) і підцілі, сформульовані її елементами. Визначення основних цілей необхідно проводити в системі фінансового управління. В цей час, коли основні цілі є швидше абстрактними і загальними, то підцілі є ніби операційними, які мають сприяти досягненню основних цілей.

Таким чином операційними цілями формування податкової політики, на нашу думку є:

- конкретизація порядку використання допустимих нормативними актами способів організації оподаткування;
- надання нормативного статусу самостійно розробленим методам організації процесу оподаткування;
- встановлення механізмів реалізації кожної форми податкової політики, у відповідності до структури та специфіки діяльності.

Оскільки податкова політика є складовою фінансової політики, то саме вона є основою для формування та коригування її завдань.

В рамках фінансового управління в організації податкової політики можна виділити наступні її завдання:

- вибір форми організації;
- розробка системи організації;
- управління сумами та термінами сплати податків, для зниження податкових виплат та нагромадження інвестиційних ресурсів;
- розробка і впровадження інструментарію податкового обліку, податкового бюджетування та податкового планування;
- організація роботи служб, що будуть займатися веденням податкового обліку, податкового бюджетування та податкового планування;
- формування організаційно-методичного, інформаційно-аналітичного забезпечення податкової політики;
- створення діючої системи контролю за дотриманням вимог до організації податкової політики.

Формування податкової політики банків передбачає реалізацію комплексу взаємозалежних напрямків дій, стосовно організації оподаткування з метою забезпечення бажаних, які втілюються у функції через які реалізується її мета та виконуються завдання.

Оскільки, в літературі та публікаціях, що стосуються податкової політики чи окремих її складових немає жодної інформації стосовно її функцій, сформуємо їх, беручи за основу зміст функцій в процесі управління: планування, організування, мотивування, контролювання та регулювання [5].

На основі функцій фінансового управління нами визначені функції податкової політики, які класифіковано на загальні (здійснюються незалежно від умов та форм організації) та спеціальні (визначають специфіку процесу формування податкової політики за кожною її формою) (рис. 1).

Мета, завдання та функції податкової політики актуалізують дослідження та систематизацію її принципів.

Аналіз економічної літератури із зазначеної проблеми показав, що у публікаціях її майже не розглянуто, тому ми пропонуємо авторський варіант визначення принципів податкової політики, більшість з яких мають традиційні назви, зустрічаються при формулюванні фінансових установок, у них вкладений зміст, характерний безпосередньо для процесів фінансового управління.

Рис. 1. Функції податкової політики банківських установ

Формуючи принципи податкової політики, в системі фінансової, ми врахували те, що кожен з принципів системи відіграє самостійну роль, характеризує податкову політику загалом, як окрему стадію чи окремий процес, але між ними існує зв'язок і взаємодія, які визначаються єдністю її мети та завдань.

На основі аналізу поширених класифікаційних ознак принципів оподаткування і трактування їх сутності та змісту в контексті фінансового управління, пропонуємо класифікувати принципи податкової політики за двома групами: за роллю в організації податкової політики та основоположні засади складових податкової політики [6].

За роллю в організації податкової політики, на нашу думку, необхідно виділити принципи, які визначають організацію податкової політики: загальні, змістові та функціональні та принципи, що визначають складові податкової політики.

Загальні принципи податкової політики – це основні положення, які поширюються на всю систему формування податкової політики, визначають її особливості та закономірності організації. До них

належать принципи законності, конфіденційності, відповідальності, інтегрованості, обґрунтованості, адекватності, реальності, конкретності.

Змістові – принципи, які визначають зміст податкової політики. До них слід віднести принципи ефективності, сталості, взаємодії, системності, цілеспрямованості, документованості.

Функціональні – принципи, які визначають функції податкової політики: плановості, своєчасності, сумісності, альтернативності, дієвості, оперативності.

До принципів, що визначають складові податкової політики належать принципи податкового обліку, податкового планування та бюджетування податків.

Така систематизація ознак класифікації передбачає виявлення та конкретизацію на основі ґрунтового аналізу принципів та множини їхніх виявів в системі фінансового управління.

В процесі діяльності банківських установ, можливе застосування двох видів податкової політики: класичної (стосовно податкового обліку та бюджетування податків) та оптимізаційної (з використанням податкового панування). Доцільність виділення даних видів пояснюється різним рівнем потреби банків в організації оподаткування, у відповідності до поставлених стратегічних завдань. На основі існуючої практики поведінки платників податків, в умовах складного та нестабільного законодавства Ю. Б. Іванов, В. В. Карпова, Л. Н. Карпов виділяють три варіанти поведінки податкових взаємин суб'єктів господарювання з державою: обережний, врівноважений і ризикований. Для банків з обережним та врівноваженим типом податкової поведінки притаманний класичний вид податкової політики, з ризикованим типом поведінки – оптимізаційний.

Висновки. Вирішенням сукупності концептуальних, теоретичних і прикладних питань, що стосуються структури податкової політики, організації, методики та системного її забезпечення, є послідовна реалізація концепції податкової політики, яка повинна включати: зміст, сутність, об'єкт, суб'єкт, предмет, завдання, функції, основу яких повинна становити система принципів її розробки. За допомогою визначеного концептуального підходу банківська установа може сформулювати податкову політику, для ефективного управління фінансовими ресурсами, зорієнтованого на перспективу з урахуванням стратегічної мети її діяльності.

1. Лемішовська О. С., Хом'як Р. Л. Зміст податкової політики комерційного банку та її зв'язок з податковим менеджментом та податковим плануванням / О. С. Лемішовська, Р. Л. Хом'як // Вісник Львівської державної фінансової академії. – Львів: ЛДФА. – 2010. – №19. – С. 26–33.
2. Проблеми розвитку податкової політики та оподаткування: монографія / За заг. ред. Ю. Б. Іванова. – Харків: ВД «ІНЖЕК», 2007. – 445 с.
3. Сало І. В., Євченко Н. Г. Податковий менеджмент у банку: монографія / І. В. Сало, Н. Г. Євченко. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 187 с.
4. Податкове регулювання банківської діяльності: монографія / за ред. С. К. Реверчука. – Київ: Знання, Львів: Тріада плюс, 2010. – 220 с.
5. Бланк І. А. Словарь – справочник финансового менеджера / И. А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 1998. – 480 с.
6. Лемішовська О. С. Принципи формування податкової політики банку / О. С. Лемішовська // Вісник Львівської комерційної академії. – Серія економічна. – Львів: ЛКА. – 2011. – Вип. 36. – С. 230–234.

УДК 336.7(477)

Мостовенко Н. А., к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

ГОТІВКОВА СКЛАДОВА ГРОШОВОГО ОБІГУ ЯК ВАЖЛИВИЙ МОНЕТАРНИЙ ПОКАЗНИК

У статті досліджено роль готівкової складової грошового обігу як значущого монетарного показника. Проаналізовані фактичні дані стану монетарної сфери в Україні. З'ясовані причини змін готівкової складової грошової маси, внесені практичні рекомендації щодо вирішення проблем монетарного регулювання.

Ключові слова: готівка, готівковий обіг, грошовий обіг, монетарні індикатори, монетарне регулювання, грошові агрегати, грошова маса.

Mostovenko N.

CASH COMPONENT OF MONETARY CIRCULATION AS THE IMPORTANT MONETARY INDICATOR

In article the role of a cash component of monetary circulation as important monetary indicator is investigated. The analysis of the fact sheet of a condition of monetary sphere of Ukraine is made. The reasons of change of cash making monetary weight are found out, practical recommendations about the decision of problems of monetary regulation are offered.

Мостовенко Н. А.